

Remissvar till rapporten ”Statens ansvar för det svenska flygplatssystemet – för tillgänglighet och beredskap” (Ds 2023:3)

Sobona är de kommunala företagens arbetsgivarorganisation och samlar kommunala företag i elva olika branscher, däribland regionala flygplatser.

Även då vi inte är en tillfrågad remissinstans önskar vi gärna inlämna ett remissyttrande då detta är en mycket viktig utredning för de av våra medlemmar som berörs.

Inledningsvis vill vi uttrycka att vi välkomnar utredningen och stödjer dess förslag i hög utsträckning. Utredaren visar på en stor förståelse kring dagens problematik och behovet av att långsiktigt säkerställa svensk flyginfrastruktur.

Vi hoppas att utredningens förslag, med vissa justeringar, implementeras inom kort eftersom läget för de regionala flygplatserna är akut. I vårt remissvar nedan fokuserar vi primärt på de delar vi önskar se justering.

Finansiering och ett ökat statligt ekonomiskt ansvar

Vid de stora skogsbränderna och under pandemin var flygplatserna nyckelspelare. Likaså är de oerhört viktiga ur ett beredskapsperspektiv kopplat till det säkerhetspolitiska läget. Det finns med andra ord en stor samhällsnytta och ett allmänintresse kopplat till de regionala flygplatserna, samtidigt är de ekonomiska förutsättningarna bland svenska regionala flygplatser mycket ansträngd och där majoriteten, liksom annan infrastruktur, går med ett kontinuerligt underskott. En av statens uppgifter är att säkerställa viktig fungerande samhällsnytta, framför allt den som inte kan bära sig själv ekonomiskt. Därför är det angeläget att staten tar ett större ansvar för de regionala flygplatserna, vilket också tydligt framgår av utredarens förslag.

Den ansträngda ekonomin bland de regionala flygplatserna förklaras bland annat av att det statliga stödet till flygplatserna inte har räknats upp sedan dess införande.

- Staten behöver ta ett ökat ekonomiskt ansvar för flygplatssystemet. Utredningens förslag om ett utökad statligt ekonomiskt stöd till de flygplatser som har beredskap och trafikplikt behöver genomföras skyndsamt. Det ekonomiska stödet måste därutöver indexuppräknas

Stöd genom driftsbidrag och allmän trafikplikt

Utredningen föreslår att driftsbidraget ska kopplas till ett uppdrag som beredskapsflygplats, vilket vi stödjer. Men om inte alla regionala flygplatser blir beredskapsflygplatser är detta inte tillräckligt.

Vi anser att samtliga flygplatser med allmän trafikplikt och/eller beredskap bör ersättas med maximalt 75 procent av flygplatsens underskott av sin verksamhet. Det skulle skapa långsiktighet och robusthet, där flygplatsernas stödsystem inte återkommande behöver revideras på grund uppkomna situationer, såsom förändrat säkerhetspolitiskt läge.

- Vi anser att både trafikplikt och beredskap är nationellt lika viktiga, därför är det enda rimliga att den statliga ersättningen ska ligga på samma nivå både för flygplatser med trafikplikt och med beredskap
- Samtliga flygplatser med allmän trafikplikt och/eller beredskap bör ersättas med maximalt 75 procent av flygplatsens underskott av sin verksamhet

Förstatligande genom utökning av det nationella basutbudet

Dagens flygplatssystem innebär att staten äger de vinstdrivande, stora flygplatserna, medan kommuner och regioner äger de mindre flygplatserna som går med underskott. Det är därför i grunden positivt med ett utökat basutbud enligt utredarens förslag och att staten på så vis tar ett större ansvar.

Resultatet av att det är de fyra största flygplatserna som ska ingå i Swedavia är att de flygplatser som har störst behov, på grund av exempelvis små kommuner och regioner som ägare, fortsättningsvis ska finansiera sina transportbehov medan staten säkrar och ökar trafikflöden till och från Arlanda och därmed får ytterligare möjlighet till ökad statlig lönsamhet.

Därutöver är urvalskriterierna till de flygplatser som föreslås ingå i basutbudet oklara. Det lägger grunden för otydlighet i framtiden då det eventuellt kommer behöva ske ytterligare förändringar av det statliga basutbudet. Genom tydliga kriterier skapas förutsägbarhet samt goda planeringsförutsättningar för både flygplatser, kommuner och regioner.

Vidare anser vi det problematiskt att förstatligandet av dessa fyra flygplatser föreslås ske i olika takt och på obestämd tid under flera år. Det kommer att leda till ett utvecklingsmässigt vakuüm för dessa flygplatser.

- Det saknas tydliga kriterier för vilka flygplatser som föreslås ingå i basutbudet eller ej
- En förändring av basutbudet bör ske samtidigt för alla berörda flygplatser och genomföras så snart som möjligt

Beredskapsflygplatser

Beredskapsflygplatsernas lokalisering är avgörande för att skapa en robust beredskap runt om i landet. Däribland är akutsjukvårdens behov tydligt kopplade till behovet av beredskapsflygplats. Vi saknar dock tydliga kriterier kring valet av beredskapsflygplatser vilket skapar en svårighet i att till fullo förstå utredningens förslag, framför allt då två regioner som idag har utpekade beredskapsflygplatser utifrån Trafikverkets kriterier, nu blir helt utan.

- Det är mycket positivt att utredaren föreslår fler beredskapsflygplatser och ett ökat statligt stöd
- Det saknas kriterier bakom valet av beredskapsflygplatser, vilket rimmar illa med de behov beredskapsflygplatserna ska fylla
- För att säkerställa beredskap i hela landet, under fred, kris och krig, behövs det minst en beredskapsflygplats i varje region

Hållbarhetskrav

Vi ställer oss till fullo bakom utredarens förslag att det ska införas krav på fossilfrihet på flygplatsen samt krav på att bygga infrastruktur som klarar tankning av framtidens drivmedel för de flygplatser som mottar statligt stöd. Det skapar ett tydligt incitament och blir en drivkraft för förändring och minskad klimatpåverkan från flyget.

Vi stödjer även förslaget att utse en bränslekommission som ska samla företrädare från näringsliv, akademien och offentlig sektor för att driva på utvecklingen och få fram en plan för produktion och distribution av fossilfria bränslen till bland annat flyget.

- Vi välkomnar utredarens förslag vad gäller fossilfrihet och infrastruktur för framtidens drivmedel
- Vi stödjer förslaget vad gäller tillsättandet av en bränslekommission

Övrigt

På grund av oklara kriterier och utredarens förslag vad gäller förstatligande och beredskapsflygplatser skapas orimliga konsekvenser för Halmstad som fråntas funktionen som beredskapsflygplats samt allt statligt stöd, endast av skälet att Ängelholm förstatligas. Vi vill därför hänvisa till regeringens uttryckta ambition att säkra beredskapen med en beredskapsflygplats i varje län.

Stockholm 2023-05-23

Sobona

Per Nordenstam, vd